

ТАҚРИЗИ

автореферати диссертатсияи Абдуллоева Мадина Камоловна “Дастгир кардани шахс бо гумони содир намудани ҷиноят”, барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.09 – Ҳуқуқи муҳофизати ҷиноятӣ пешниҳод шудааст.

Масъалаи риояи ҳуқуқҳои шахс ҳангоми гузаронидани амалҳои тафтишӣ дар рафти муҳофизати судии ҷиноятӣ яке аз масъалаҳои муҳим ба ҳисоб меравад. Ба таҳлили он олимони - ҳуқуқшиносони ватанӣ ва хориҷӣ диққат додаанд, новобаста аз ин дар ин самт мушкилотҳои зиёд боқӣ мондаанд, ки баъзе аз онҳоро муаллиф кӯшиш намудааст, ки дар кори илмӣ худ бартараф намояд. Аҳаммияти масъалаи гузошташуда бо он муайян карда мешавад, ки дар сиёсати қонунгузори давлати Тоҷикистон масъала оид ба риояи ҳуқуқҳои инсон дар рафти пешбурди судии ҷиноятӣ махсусан ишора карда мешавад.

Имрӯз дар Тоҷикистон санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии лозима оид ба ҳимояи ҳуқуқ ва озодиҳои инсон ва шахрванд амал намуда, барномаҳои ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ оид ба мубориза бо ҷинояткорӣ татбиқ мешаванд, ки ҳимояи ҳуқуқ ва озодиҳои шахрвандон, манфиатҳои давлат ва ҷамъиятро дар ҷаҳолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ба кулӣ тағйир диҳанд.

Бе татбиқи чораҳои маҷбуркунии хусусияти муҳофизати ҷиноятӣ дошта, пешгирӣ ва кушодани ҷиноят мушкил мебошад. Дар ин ҳолат чунин чораи муҳофизати ҷиноятӣ – дастгир кардани гумонбаршуда дар содир кардани ҷиноятро бояд махсусан ишора намуд, ки ба ақидаи як қатор муаллифон, он яке аз чораҳои маҷбуркунии давлатӣ мебошад, ба нуқтаи назари дигарон ин чораи маҷбуркунии таъсиррасонӣ ва маҳдудкунӣ моддӣ мебошад.

Бо назардошти гуфтаҳои боло, муаллиф зарур мешуморад, ки таҳлили амиқу дақиқи маҳдудиятҳои муҳофизати ҷиноятӣ, ҳуқуқ ва озодиҳои шахсро

бо мақсади истисно кардан аз ҳар гуна беасос ва ғайриқонунӣ таъқиб кардани ӯ ва ҳамзамон асоснок кардани иҷрои вазифаҳои мурофиаи ҷиноятӣ анҷом диҳад.

Навгони илми таҳқиқоти диссертатсионӣ дар он зоҳир мегардад, ки дар он аввалин бор таҳлили комплекси чунин институти мурофиаи ҷиноятӣ, ба монанди дастгир кардани шахс бо гумонбарӣ дар содир кардани ҷиноят дар тамоми мурофиаи ҷиноятӣ гузаронида шудааст. Дар таҳқиқот муқаррароти назариявие асоснок карда шудаанд, ки моҳияти гумонбарӣ ва дастгир карданро мекушоянд.

Чунин пешниҳодҳои муаллиф минбаъд шояд барои рушди илми ҳуқуқи мурофиавии ҷиноятӣ аҳаммият дошта бошад:

1. Муаллиф асоснок кардааст, ки барои таъмин кардани кафолати қонунӣ будани дастгиркунӣ, зарурати ҷорӣ кардани тартиби ягонаи барасмиятдарорӣ гумонбарӣ лозим аст. Барои гумонбарӣ мавҷуд будани асосҳои воқеӣ ва ҳуқуқӣ ҳатмӣ мебошад. Асосҳои воқеӣ ҳолатҳои мушаххасе мебошанд, ки дар қ. 1 м. 92 КМҚ ҚТ пешбинӣ шудаанд. Гумонбаршуда эътироф кардан бояд бо қарор дар ҳолати мавҷуд будани шартҳои зерин барасмият дароварда шавад: агар қаблан нисбати шахс бо асос ва тартиби пешбиниамудаи қонун парвандаи ҷиноятӣ оғоз нашуда бошад; ё агар бо сабаби гумонбарӣ дар содир кардани ҷиноят муфаттиш ё таҳқиқбаранда ба ӯ дар ин бора хабар надода бошанд, ё ин ки ӯ дастгир карда нашуда бошад, ё то эълон кардани айб нисбаташ ҷораи пешгирӣ татбиқ карда нашуда бошад, аммо ӯро ҳамчун гумонбаршуда пурсиш намуда бошанд.

2. Муаллиф исбот намудааст, ки раванди қабули қарор дар бораи гумонбаршуда эътироф кардан дар се марҳила сурат мегирад: 1) таҳияи қарор ва шиносоии шахс бо қарор; 2) фаҳмонидаи ҳуқуқ ва уҳдадорихояш 3) пурсиши гумонбаршуда.

3. Бо мақсади такмили қонунгузорӣ ва бартараф кардани мафҳуми номуайяни «асосҳои дигари кофӣ» дигар ҳолатҳо, ба сифати асоси дастгир

кардан пешниҳод шудааст. Қайд карда мешавад, ки мутобиқи қонун, асос барои дастгир кардан, маълумотхое ба ҳисоб мераванд, ки бо тартиби муурофиавӣ дастрас шуда, барои гумонбар донишманди инсон дар содир кардани ҷиноят кифоя мебошанд, ба шарте, ки ӯ аз ҷойи ҳодиса ё аз мақомоти таъқиби ҷиноятӣ кӯшиши пинҳон шуданро дорад, ё ҷойи зисти доимӣ надорад, ё дар минтақаи дигар истиқомат мекунад, ё шахсияти ӯ муайян карда нашудааст. Диссертант асоснок мекунад, ки ҷойи зисти доимӣ надоштан ва ё дар маҳалли дигар истиқомат кардан наметавонанд асос барои гумонбарӣ ва дастгир кардан бошанд.

Дар асоси гуфтаҳои болозикр, метавон бо эътимоди комил иброз намуд, ки мавзӯи рисола аҳаммияти муҳимми илмӣ ва амалӣ дорад.

Дар баробари ин, дар кори илмӣ баъзе масъалаҳои баҳснок ба назар мерасанд, ки онҳоро қайд намудан лозим аст:

1. Муаллиф қайд менамояд, ки объекти таҳқиқот муносибатҳои ҳуқуқии муурофиавии ҷиноятӣ мебошад, ки ҳангоми татбиқи институти дастгир кардан бо гумони содир кардани ҷиноят ба вучуд меоянд. Ба назари мо, муносибатҳои ҷамъиятӣ ба сифати предмети танзими ҳуқуқи муурофиавии ҷиноятӣ баромад менамояд. Аз ин ру, ин масъала шарҳи иловагиро талаб менамояд.

2. Яке аз вазифаи тадқиқоти илмӣ ин асоснок кардан ва татбиқ кардани усулҳои нави муосири дастгир намудани ҷинояткор мебошад, аз ҷониби мақомоти таъқиботи ҷиноятӣ мебошад. Дар автореферат ин гуна усулҳо ба мушоҳида намерасанд.

Камбудии номбаргардида аҳаммияти илмии диссертатсияи мазкурро кам наменамоянд.

Хулоса, диссертатсия Абдуллоева Мадина Камоловна “Дастгир кардани шахс бо гумони содир намудани ҷиноят” ба талаботи банди 31-33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад ва муаллифи он Абдуллоева Мадина Камоловна

сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.09 – Ҳуқуқи муҳофизати ҷиноятӣ мебошад.

Номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент,
Декани факултети ҳуқуқшиносии Академияи идоракунии
давлатии назди Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон

Қодирзода Далер Сайфулло

Имзои Қодирзода Д.С.-ро тасдиқ менамоям.

Сардори шуъбаи кадрҳо, коргузори ва корҳои махсуси
Академияи идоракунии давлатии
назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳамидов Ш.

«13» сентябри соли 2023

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734000, ш. Душанбе, кӯчаи Саид Носир, 33.

E-mail: info@apa.tj; Тел: (+992 37) 224-17-86